

сталого розвитку та іншої виробничої діяльності, групу зі стратегічного розвитку компанії, яка стане ядром управлінської команди підприємства.

Список використаних джерел

1. Федулова Л.І. Сучасні концепції менеджменту. Київ Центр учбової літератури, 2007. 536 с.
2. Крупельницька І.Г., Євась Т.В., Жукова О.А Теоретичні аспекти бізнес-адміністрування як складової системи управління підприємством. *Приазовський економічний вісник*. 2017. №3(03). С. 50-53. URL: <http://rev.kpu.zp.ua/vypusk-3-03>
3. Сідляр О.І. Складові сталого розвитку аграрного сектору економіки. *Ефективна економіка*. №11. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
4. Коваленко О.О. Методологія створення мережевого інформаційного середовища управління діяльністю та розвитком організації: монографія. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2009. 230 с.
5. Чорна Л.О., Коваленко О.О., Матусяк С.В. Системний розвиток міста як економічного центру сільськогосподарської території. *Агросвіт*. 2009. № 2. С. 19-23.
6. Крупельницька І.Г., Даценко Г.В., Коцеруба Н.В., Кудирко О.М., Лобачева І.Ф. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ. 2021. 416 с. URL: <https://sel.vtei.edu.ua/repository/g.php?fname=52947.pdf&x=1>

Чеснік Н.М., кандидат економічних наук,
доцент кафедри бізнесу та права
Вінницький інститут Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6576-1642>
Побережник П., магістрант 2-го року
підготовки спеціальності «Менеджмент»
Вінницький інститут Університету Україна

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2024-29-12>

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФОРМ ТА ВИДІВ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ

CONTEMPORARY THEORETICAL APPROACHES TO CLASSIFYING FORMS AND TYPES OF CORPORATE CONTROL

Анотація. У даній статті розглядаються ключові аспекти корпоративного контролю, включаючи його визначення, форми, види, а також характеристики завдань, суб'єктів та об'єктів. Зокрема, висвітлено різноманітні форми корпоративного контролю та види, які застосовуються в сучасних умовах управління корпоративними структурами. У статті також розглянуті завдання, які ставляться перед суб'єктами корпоративного контролю, а також об'єкти, які піддаються контролю. Детально

розкрито принципи, які лежать в основі корпоративного контролю, і як вони сприяють оптимізації управлінських процесів та забезпеченню стійкого функціонування корпорацій.

Ключові слова: корпоративний контроль, форми контролю, види контролю, суб'єкти контролю, об'єкти контролю, принципи контролю, ефективність управління, корпоративне управління.

Abstract. This article explores key aspects of corporate control, including its definition, forms, types, and characteristics of tasks, subjects, and objects. In particular, various forms of corporate control and types applied in contemporary management of corporate structures are highlighted. The article also discusses the tasks set before subjects of corporate control and the objects subject to control. The authors delve into the principles underlying corporate control and how they contribute to optimizing managerial processes and ensuring the sustainable functioning of corporations.

Keywords: corporate control, forms of control, types of control, subjects of control, objects of control, control principles, management efficiency, corporate governance.

Постановка проблеми. У сучасному економічному середовищі актуальність корпоративного контролю важко переоцінити, оскільки він виступає визначальним фактором для забезпечення ефективного управління підприємствами. Споживчий попит, технологічні інновації та конкурентний тиск створюють складні виклики для корпорацій, вимагаючи високого рівня гнучкості та стратегічного бачення. Проблема полягає в тому, що, незважаючи на важливість корпоративного контролю, деякі компанії можуть стикатися із складністю впровадження ефективних систем контролю. Недостатня якість внутрішнього контролю може призвести до ризиків фінансових втрат, порушень управлінських процесів та погіршення репутації підприємства. Таким чином, вирішення цієї проблеми має вирішальне значення для стійкого та успішного розвитку сучасних корпорацій.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження сучасних теоретичних підходів до класифікації форм та видів корпоративного контролю

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню класифікації форм та видів корпоративного контролю присвячені праці таких науковців як Савченко О., Рогатіна Л.П., Приступа К.П., Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. та інших.

Виклад основного матеріалу. Корпоративний контроль – це система управлінських та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування корпорації та захист інтересів її учасників. Основна мета корпоративного контролю – це забезпечення взаємодії різних зацікавлених сторін корпорації (акціонерів, управління, співробітників тощо) та досягнення стратегічних цілей підприємства. Корпоративний контроль може набувати різних форм, таких як:

- Акціонерний контроль, що полягає в здатності акціонерів приймати чи відхиляти певні рішення;

- Управлінський контроль, що представляє можливість фізичних або юридичних осіб керувати господарською діяльністю підприємства, формувати управлінські рішення та структуру;

- Фінансовий контроль, що включає в себе здатність впливати на рішення акціонерного товариства за допомогою фінансових інструментів засобів.

Структури корпорацій зазвичай є складними, і це значно впливає на організацію корпоративного контролю, зокрема на його організаційну структуру. Савченко Р.О. [1] пропонує розглядати класифікаційні ознаки для поділу рівнів корпоративного контролю пропонує виділяти такі класифікаційні ознаки для поділу ступенів корпоративного контролю (табл.1)

Таблиця 1

Класифікація ступенів корпоративного контролю [1]

Ознака поділу	Вид контролю		Характеристика контролю
за суттю	позитивний	ініціативний	дає можливість використовувати корпоративні процедури (створення та налагодження функціонування бізнесу,
			організація зборів акціонерів, проведення перевірок)
		кворумний	дозволяє необхідною кількістю учасників зборів сформувати кворум для визнання даного засідання правомірним
		вирішальний	дає можливість прийняти або не прийняти в межах корпоративних процедур певне рішення
	негативний		якщо позитивний контроль дає право на одержання додаткових прав, то негативний контроль дає гарантію, що інші акціонери таких прав не одержать
	абсолютний		інтегрує в собі елементи позитивного та негативного корпоративного контролю.
за повнотою	повний		вирішального голосу при прийнятті управлінських рішень. прийняття управлінського рішення шляхом голосування 25 % власників акцій + 1 % власників акцій
	неповний		прийняття управлінського рішення шляхом голосування 25 % власників акцій
в залежності від дій третіх осіб	ситуаційний		повноваження акціонера залежить від поведінки інших акціонерів та розподілом акцій між ними

	умовний	повноваження акціонера не залежать від інших акціонерів, проте їх дії можуть впливати на реалізацію цих повноважень
	безумовний	повноваження акціонера повністю не залежать від дій інших акціонерів і можуть бути реалізовані
за ознакою винятковості	винятковий	виняткове право контролю належить лише групі більшості акціонерів
	невинятковий	виняткове право контролю належить лише об'єднанню декількох груп акціонерів
за ознакою диспозитивності	диспозитивний	ступінь контролю може бути змінена загальними зборами акціонерів
	недиспозитивний	ступінь контролю не може бути змінена загальними зборами акціонерів

Контролююча діяльність, яка здійснюється в компаніях, спрямована на надання достовірної інформації стосовно фактичного стану фінансово-господарської діяльності зацікавленим сторонам [2].

Як вказує Кондратюк Ю.Ю. «мета корпоративного контролю, на відміну від типової для будь якого підприємства контрольної-управлінської системи, полягає у підвищенні ефективності функціонування ринково-орієнтованих АТ за рахунок своєчасного впливу на процес балансування інтересів зацікавлених осіб, що забезпечується через свідомо побудовану систему корпоративного контролю» [3].

Основними завданнями корпоративного контролю є [2]:

1. Забезпечення виконання фінансових планів та фінансових зобов'язань корпорації.
2. Попередження можливих зловживань з боку зацікавлених осіб.
3. Мінімізація фінансових ризиків та уникнення фінансових збитків.
4. Збір фінансової інформації щодо господарської діяльності корпорації.
5. Підтримання та дотримання вимог з проведення контролю та аудиту в корпорації.

Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. [2] зазначають, що «суб'єктами корпоративного контролю можуть бути:

- акціонери;
- органи державної влади;
- суспільство;
- власники корпорації;
- наглядова рада;
- менеджери різних ланок управління;
- ревізійна комісія;
- служба аудиту (внутрішня)».

Об'єктами корпоративного контролю виступають:

- Процес спостереження за бізнес-процесами всередині корпорації та контроль за виконанням бюджетів;
- Забезпечення дотримання положень статуту корпорації та інших важливих корпоративних нормативних актів;
- Контроль за найбільш ліквідними активами, такими як цінні папери, об'єкти нерухомості та інші;
- Супровід виконання договорів та контроль за ключовими кадровими рішеннями;
- Перевірка виконання рішень, прийнятих на загальних зборах акціонерів, на засіданнях ради директорів та інших значущих рішень та директив компанії [2]

Корпоративний контроль являє собою систему, яка включає в себе всі аспекти економічного, фінансового та господарського нагляду за діяльністю корпорації, що здійснюється її власниками. Головною метою цього контролю є зниження ризиків фінансових втрат корпорації та сприяння її стійкому розвитку. Зміст корпоративного контролю на сучасному етапі економічного розвитку підприємств обумовлюється рядом принципів [4]:

- Системність. Цей принцип підкреслює важливість всебічного контролю за діяльністю організації, розподілу контрольної функції рівномірно між усіма елементами та процесами об'єкта управління.

- Планомірність. Контроль має бути не лише попередньо запланованим, а й технологічно розподіленим з урахуванням потреб об'єкта. Він може бути постійним чи вибірковою, але важливо, щоб суб'єкт управління мав об'єктивну інформацію про стан керованої системи під час управлінського процесу.

- Об'єктивність. Контроль повинен базуватися на достовірній та перевірній інформації, при цьому методи отримання фінансових результатів і інших показників не повинні залежати від суб'єктивних думок контролюючих осіб.

- Економічність. Витрати на контроль повинні порівнюватися із витратами на основну діяльність.

- Відповідальність. Результати контролю повинні бути обґрунтовані, а виявлені відхилення аналізовані для внесення конструктивних корективів.

- Прозорість. Методика контролювання показників повинна бути зрозумілою та прозорою для всіх учасників контролюваного об'єкта, а їхні результати - ідентифікованими.

- Незалежність. Особи чи органи, що здійснюють контроль, не повинні мати прямого відношення до отримання результатів діяльності об'єкта.

- Науковість. Передбачає безперервне вдосконалення методології контролю та розвиток методичного інструментарію відповідно до стратегічних потреб підприємства.

- Відповідності законодавству та нормативам. Контроль повинен відповідати законам та внутрішнім нормативам корпорації.

- Повноти розвитку нормативної бази. Визначає важливість повноцінного розвитку зовнішньої та внутрішньої нормативної бази, яка є основою для контрольованих показників.

- Адекватність методичного інструментарію. Засвідчує, що інструментарій контролю повинен відповідати потребам та цілям діяльності об'єкта.

- Ієрархії об'єктів контролю в системі управління. Підкреслює необхідність віднесення функції контролю до відповідної області системи управління [4].

Отже, деякі дослідники вказують на недостатність розгляду організації корпоративного контролю в системі менеджменту. Вони стверджують, що значущість корпоративного контролю в рамках системи менеджменту полягає у встановленні надійного інформаційно-аналітичного базису та своєчасному виявленні відхилень. Це, в свою чергу, утворює основу для ухвалення оптимальних управлінських рішень протягом мінімально можливих термінів [5, с. 142]. Інші дослідники зазначають, що організація корпоративного контролю залежить від організації всієї системи менеджменту.

З нашої точки зору, система корпоративного контролю є комплексом «засобів та взаємодій», спрямованим на створення та оптимізацію управлінської структури корпорації. У цій системі дотримується принцип інституційного розподілу та ефективної взаємодії всіх рівнів управлінської структури.

Висновки На основі вивчення сучасних теоретичних підходів до класифікації форм та видів корпоративного контролю можна зробити наступні висновки:

- Сучасні теоретичні підходи визначають, що корпоративний контроль є складною і багатоаспектною концепцією. Вони враховують різноманітні аспекти, такі як власність, управління, фінансовий, організаційний та стратегічний контроль.

- Багато сучасних теоретичних підходів підкреслюють, що форми та види корпоративного контролю можуть змінюватися в залежності від контексту, такого як розмір корпорації, галузь, країна тощо.

- Сучасні підходи акцентують на важливості врахування інтересів різних стейкхолдерів, таких як акціонери, управління, працівники, клієнти та інші.

- З урахуванням швидкого технологічного розвитку сучасні теоретичні підходи акцентують на важливості використання технологій для поліпшення корпоративного контролю, зокрема, в області цифрового моніторингу та аналізу даних.

- Сучасні форми та види корпоративного контролю повинні бути гнучкими та адаптованими до змін у бізнес-середовищі, що дозволяє корпораціям швидше реагувати на виклики та можливості.

Отже, сучасні теоретичні підходи до класифікації корпоративного контролю визнають його складність та варіативність, враховуючи різні аспекти та враховуючи мінливий бізнес-контекст.

Список використаних джерел

1. Савченко О. Внутрішній контроль в системі корпоративного управління. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2946>
2. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління URL: <https://textbook.com.ua/menedzhment/1473451649-0/s-22>
3. Кондратюк Ю.Ю. Корпоративний контроль URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18673/1/IMPER2021_P140-142.pdf
4. Рогатіна Л.П. Корпоративний контроль в системі управління економічною безпекою підприємства URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/index.php/2312-847X/article/view/56859>
5. Приступа К.П. Економічна суть та значення оперативного контролю в системі управління *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 4. С. 139-142

Чорна Л.О., доктор економічних наук,
професор, науковий співробітник кафедри
управління бізнесом та розвитком села,
Сільськогосподарська академія Університету
Вітаутаса Великого,

м. Каунас, Литовська республіка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7142-4597>

Швед В.В., кандидат економічних наук,
професор кафедри бізнесу та права

Вінницький інститут Університету «Україна»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5497-0975>

Хідіров Д.С. магістр 2-го року підготовки
спеціальності «Менеджмент»

Вінницький інститут Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2024-29-13>

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ТА ВИДИ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ

**TO THE QUESTION OF CRITERIA AND TYPES OF PERSONNEL
EVALUATION**

Анотація. Дана стаття висвітлює важливість вибору та застосування ефективних методів оцінювання персоналу у сучасних організаціях. Основна увага статті приділена аналізу різних критеріїв та підходів до оцінки, їх відповідності корпоративним цілям та культурі. Автори підкреслюють значення правильної оцінки для розвитку та мотивації працівників, звертаючи увагу на важливість об'єктивності, прозорості та включення зворотного зв'язку в процес оцінювання. Стаття містить